

การศึกษาพรรณไม้ท้องถิ่นเพื่อใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม

กรณีศึกษา: ไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์

สมชญา ศรีธรรม^{1*} และ วสา วงศ์สุขแสง²

A Study of Local Plants for Landscape Architecture

Case Study : Shrubs and Groundcovers at Forest in Surin Province.

Somchaya Sritram^{1*} and Vasa Wongsuksawang²

^{1,2}คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

^{1,2}Faculty of Agriculture and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus.

* Corresponding author. E-mail address: somchaya777@gmail.com

Received February 26 ,2019 revised May 31, 2019 accepted June 23 ,2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของพรรณไม้ท้องถิ่นในป่าจังหวัดสุรินทร์ และศึกษารูปแบบและแนวทางการนำมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม โดยเลือกศึกษาเฉพาะชนิดไม้พุ่มและไม้คลุมดิน มีวิธีการศึกษา คือ 1) สำรวจพรรณไม้ท้องถิ่นในป่าจังหวัดสุรินทร์ 4 พื้นที่ 2) จัดกลุ่มพรรณไม้ท้องถิ่นตามลักษณะนิสัยของชนิดพันธุ์ รูปทรงของทรงพุ่ม ความสูงของต้น ความโปร่ง-ทึบของทรงพุ่ม ผิวสัมผัสของใบ และ สีของใบ ดอก และผล 3) กำหนดหัวข้อเพื่อพิจารณาศักยภาพในการนำมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม 4 หัวข้อ คือ การนำมาใช้เป็นไม้ปิดกั้นและกรอง การนำมาใช้เป็นไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน การนำมาใช้เป็นไม้ประดับแปลงหรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน และการนำมาใช้เป็นไม้สร้างจุดเด่น และ 4) กำหนดเกณฑ์ค่าระดับคะแนนความเหมาะสม 5 ระดับ โดยเลือกพรรณไม้ที่ได้ค่าระดับคะแนนความเหมาะสมมากที่สุด และค่าระดับคะแนนความเหมาะสมมา มาเสนอเป็นแนวทางการใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม ผลการศึกษาพบพรรณไม้ท้องถิ่น 45 ชนิด แบ่งเป็นไม้พุ่ม 35 ชนิด ไม้คลุมดิน 10 ชนิด พบพรรณไม้ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้เป็นไม้ปิดกั้นและกรอง 20 ชนิด นำมาใช้เป็นไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน 20 ชนิด นำมาใช้เป็นไม้ประดับแปลงหรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน 25 ชนิด และนำมาใช้เป็นไม้สร้างจุดเด่น 26 ชนิด ซึ่งพรรณไม้ท้องถิ่นดังกล่าวมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ประโยชน์กับภูมิทัศน์พื้นที่ได้ดี และสามารถพัฒนาเป็นไม้ประดับเพื่อจำหน่ายและนำไปใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรมต่อไป

คำสำคัญ : พรรณไม้ท้องถิ่น ภูมิทัศน์พื้นที่ ภูมิสถาปัตยกรรม ไม้พุ่ม ไม้คลุมดิน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the characteristics of local plants at forest in Surin province which are shrubs and groundcovers for landscape architecture. Methods of the study are 1) to survey local plants at 4 areas in the forest in Surin province. 2) to categorize local plants in line with their properties: shapes of canopy, heights of the trees, transparency- solid of the trees, textures of the trees and colors of the trees. 3) to specify topics for considering potential to apply on landscape architecture functions: as plants fence and filter, as groundcover, boundaries, and using the tree as focus point. 4) to specify 5 levels of suitability level and suitability. The result of the research can be applied to the landscape architecture. The results showed that local plants 45 species are suitable to use as: shrubs 35 species, groundcover 10 species, as fence and filter 20 species, local plants using as the groundcover 20 species, boundaries 25 species, and

as focus point 26 species. The research shows that Local plants are suitable to be vernacular landscape and architecture design, and improve to be ornamental plants for sale and use on landscape architecture be used as decorate can make further profits in landscape architecture.

Keywords : Local plants, Landscape architecture, Shrubs, Groundcovers, Vernacular landscape

บทนำ

ป่าไม้ นอกจากเป็นแหล่งที่ทรัพยากรที่สำคัญต่อระบบนิเวศวิทยา ยังเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของพืชพรรณนานาชนิด ซึ่งพรรณไม้ป่าเป็นพรรณไม้ท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางสัณฐานวิทยา มีความสวยงามแปลกตา ทั้งรูปทรง ลำต้น การแตกกิ่งก้านสาขา ใบ ดอกและผล ซึ่งมีศักยภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านภูมิสถาปัตยกรรม หรือเทียบเคียงทดแทนกลุ่มพรรณไม้บางชนิดในงานภูมิสถาปัตยกรรมได้ ดังที่ Wyman (1965 อ้างถึงใน บุปผา, 2547) กล่าวว่า การเลือกใช้ต้นไม้ในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม นอกจากจะออกแบบโดยใช้ต้นไม้สร้างความกลมกลืนให้กับอาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้าง และกลมกลืนระหว่างต้นไม้ด้วยกันเองแล้ว การนำพรรณไม้ในท้องถิ่นมาใช้ในการภูมิสถาปัตยกรรมเป็นวิธีการที่ถูกต้องและช่วยให้งานประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะพรรณไม้ท้องถิ่นนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก พบหรือหาได้ง่าย ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปในธรรมชาติ เมื่อนำมาปลูกก็ไม่ต้องปรับตัวกับสภาพแวดล้อมมากนัก มีความแข็งแรง ทนทานต่อโรค แมลง และสามารถเจริญเติบโตได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการนำพรรณไม้ป่ามาใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม นอกจากมีคุณสมบัติประโยชน์ในแง่การรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ยังมีประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ด้วย

พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดบริเวณเทือกเขาพนมดงรักในเขตอำเภอสังขะ บัวเขต กาบเชิง และ พนมดงรัก โดยในพื้นที่อำเภออื่นๆ และในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ มีลักษณะการกระจายตัวของป่าไม้กระจายตัวเป็นหย่อม ส่วนมากเป็นป่าที่จัดอยู่ในประเภทป่าเบญจพรรณ หรือป่าผสมผลัดใบ ที่มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้มาก มีไม้พุ่มและไม้ต้นประมาณ 100-150 ชนิด ลักษณะเด่นของป่า คือ ต้นไม้มีความสูงขนาดปานกลาง พื้นที่ป่ารกทึบ มีไม้ไผ่อยู่มาก และประเภทป่าเต็งรัง มีสภาพป่าโปร่งมากกว่าป่าเบญจพรรณ พื้นล่างมีหญ้าปกคลุมหนาแน่น ความหลากหลายของพรรณไม้มีไม่มาก มีไม้พุ่มและไม้ต้นทั้งหมดไม่เกิน 100 ชนิด (สำนักงานหอพรรณไม้, 2556) การศึกษาพรรณไม้ท้องถิ่นในป่าจังหวัดสุรินทร์ในครั้งนี้มุ่งไปที่กลุ่มไม้พุ่มและไม้คลุมดิน ที่สามารถนำมาใช้ในการภูมิทัศน์ในเชิงพืชท้องถิ่น โดยมีลักษณะวิสัยการเจริญเติบโตตามสภาพท้องถิ่น การทนสภาพอากาศร้อนแห้งแล้งได้ดี ซึ่งช่วยลดภาระการดูแลรักษาในอนาคต การนำมาทดแทนพรรณไม้ตามลักษณะพิเศษของพืชพรรณที่มองเห็นได้ คือ ขนาด รูปทรง สีสนของส่วนต่างๆ ความโปร่ง-ทึบ และผิวสัมผัสของทรงพุ่ม อีกทั้งยังสามารถต่อยอดและพัฒนาไปเป็นไม้ประดับเศรษฐกิจในอนาคตได้อีกด้วย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาลักษณะของชนิดพันธุ์ และจัดกลุ่มพรรณไม้พุ่ม ไม้คลุมดิน ในป่าจังหวัดสุรินทร์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม และ (2) เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการนำไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์ไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

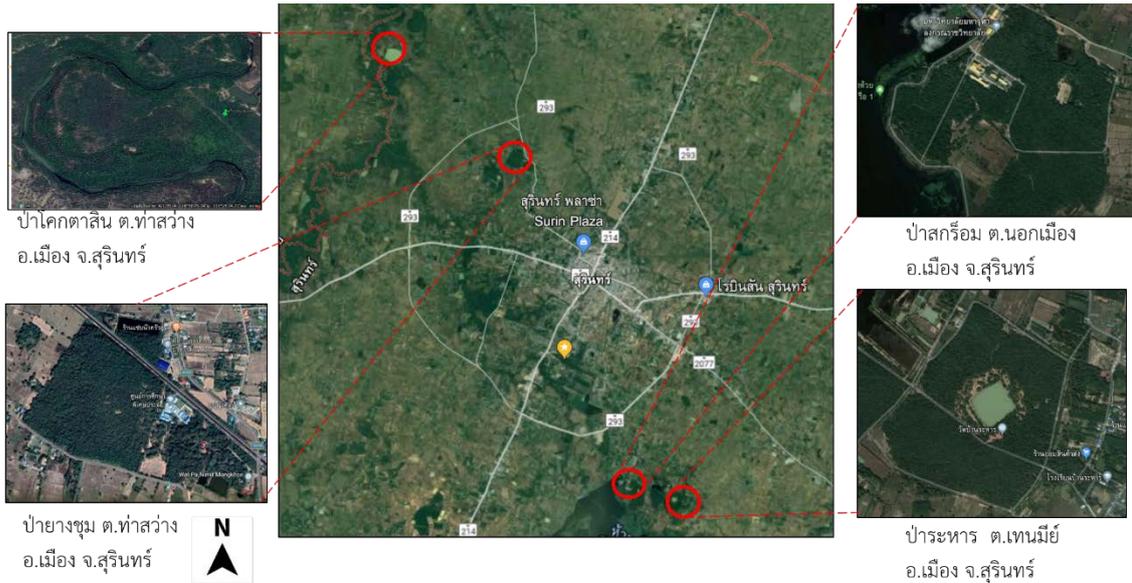
1. การสำรวจพรรณไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดเลือกป่าในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 4 พื้นที่ ดังนี้ (1) ป่าสกรูอม พื้นที่วัดโคกกะเพอ ตำบลนอกเมือง พื้นที่ทั้งหมด 250 ไร่ (2) ป่ายางชุม ตำบลท่าสว่าง พื้นที่ทั้งหมด 250 ไร่ (3) ป่าระหาร ตำบลเทนมีย์ พื้นที่ทั้งหมด 463 ไร่ ซึ่งเป็นป่าเต็งรังและป่าผสมผลัดใบหรือป่าเบญจพรรณ มีลักษณะเป็นผืนป่า และ (4) ป่าโคกตาสิน ตำบลท่าสว่าง เป็นลักษณะป่าทามที่เชื่อมต่อกับป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง มีลักษณะเป็นแถบยาวเลียบลำน้ำชี (ภาพที่ 1) สำรวจโดยวิธีการสุ่ม (sampling) แบบกระจายแบบสม่ำเสมอทั่วพื้นที่ (uniform) ป่าละ 20 ไร่ โดยนับและบันทึกจำนวนชนิดของพรรณไม้ที่เป็นกลุ่มไม้พุ่มและไม้คลุมดินที่ปรากฏอยู่ในบริเวณนั้น (ดอกรัก มารอด, 2554) บันทึกภาพและศึกษารูปทรงสัณฐานของพรรณไม้ เพื่อนำไปสู่การประเมินและพิจารณาเลือกไปใช้ในการภูมิสถาปัตยกรรม โดยมีรายละเอียดการสำรวจ ดังนี้

1.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างพรรณไม้ศึกษา 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มไม้พุ่ม คือ พันธุ์ไม้ชนิดที่มีเนื้อไม้ มีการแตกกิ่งก้านสาขาในระดับใกล้ผิวดินทำให้ดูเป็นกอหรือเป็นพุ่ม มีความสูงตั้งแต่ 0.31 – 4.50 เมตร (สมจิต, 2540) ประกอบด้วย ไม้พุ่ม

ไม้พุ่มรอเลื้อย ไม้พุ่มกอ และ ไม้พุ่มล้มลุก/หัวใต้ดิน 2) กลุ่มไม้คลุมดิน คือ พันธุ์ไม้ที่มีลำต้นเป็นพุ่มเตี้ยมีการเจริญเติบโตทางแนวราบและเลื้อยปกคลุมดินได้ดีและรวดเร็วหรือมีลำต้นเลื้อยไปตามผิวดิน มีความสูงไม่เกิน 0.30 เมตร (สมจิต, 2540) ประกอบด้วย ไม้คลุมดิน และไม้คลุมดินล้มลุก

1.2 วิธีการศึกษาและสังเกตลักษณะทางกายภาพของพรรณไม้มีดังนี้ 1) การหาความสูงและความกว้างของทรงพุ่มเพื่อจำแนกประเภทของไม้พุ่มและไม้คลุมดิน มี 2 วิธี คือ การใช้อุปกรณ์วัดระยะวัดความกว้างของทรงพุ่มและความสูงของพรรณไม้ และศึกษาจากเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาลักษณะดอก ใบและการแตกกิ่งก้าน และอัตราการเจริญเติบโต โดยวิธีการสังเกตและจดบันทึกลงแบบบันทึก และตรวจสอบความถูกต้องจากเอกสารอ้างอิง

1.3 ระยะเวลาการสำรวจ ระหว่างเดือน พฤษภาคม – ธันวาคม ในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560

ภาพ 1 แผนที่พื้นที่ศึกษา

2. การประเมินและพิจารณาเลือกไม้พุ่มและไม้คลุมดินมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม (ตารางที่ 1 และ 2)

2.1 การกำหนดประเด็นหลักในการพิจารณาการนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์ 4 หัวข้อ คือ

- 1) ไม้ปิดกั้นและกรอง พิจารณาจาก ทรงพุ่ม ความโปร่งแสง-ทึบแสง และความสูง
- 2) ไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน พิจารณาจาก ความสูง สีสน การแตกกอ และทรงพุ่ม
- 3) ไม้ประดับแปลงหรือเป็นกลุ่มก้อน พิจารณาจาก ทรงพุ่ม ใบ ดอก ความสูง และอัตราการเจริญเติบโต
- 4) ไม้สร้างจุดเด่น พิจารณาจาก รูปทรงทรงพุ่ม ใบ ดอก และผล

2.2 การกำหนดค่าคะแนน มี 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การกำหนดค่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดเกณฑ์ไว้ 3 ระดับ คือ

ระดับมาก = 5, ระดับปานกลาง = 3 และ ระดับน้อย = 1

- 2) กำหนดค่าความสำคัญของหัวข้อย่อยในแต่ละประเด็น โดย กำหนดไว้ 4 ระดับคือ

ค่าคะแนน 20 = มีความสำคัญมากที่สุด   ค่าคะแนน 15 = มีความสำคัญมาก

ค่าคะแนน 10 = มีความสำคัญปานกลาง   ค่าคะแนน 5 = มีความสำคัญน้อย

2.3 วิธีการประเมินและจัดระดับความเหมาะสมของไม้พุ่มและไม้คลุมดินตามประเด็นการนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์ 4 ประเด็น คือ 1) ไม้ปิดกั้นและกรอง 2) ไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน 3) ไม้ประดับแปลงหรือเป็นกลุ่มก้อน และ 4) ไม้สร้างจุดเด่น จากนั้นดำเนินการหาระดับคะแนนความเหมาะสม โดยนำคะแนนความสำคัญของแต่ละประเด็น (4 ระดับ = 20 15 10 5) มาคูณกับเกณฑ์การให้คะแนน (3 ระดับ คือ 5 = มาก, 3 = ปานกลาง และ 1 = น้อย) ซึ่งประเด็นการให้ประโยชน์แต่ละหัวข้อ มีค่าระดับคะแนนต่ำสุด-สูงสุด อยู่ในช่วง 60-300 คะแนน โดยแบ่งเกณฑ์ระดับความเหมาะสม 5 ระดับดังนี้

คะแนน 241-300 = ความเหมาะสมมากที่สุด   คะแนน 181-240 = ความเหมาะสมมาก

คะแนน 121-180 = ความเหมาะสมปานกลาง   คะแนน 61-120 = ความเหมาะสมน้อย

คะแนน 60 = ไม่มีความเหมาะสม

ตาราง 1 วิธีการหาคะแนนความเหมาะสม

ประเด็นในการพิจารณา		เกณฑ์การให้คะแนน		
ความสำคัญ	ค่าคะแนน	5 คะแนน = ระดับมาก	3 คะแนน = ระดับปานกลาง	1 คะแนน = ระดับน้อย
มีความสำคัญมากที่สุด	20	20 × 5 = 100 คะแนน	20 × 3 = 60 คะแนน	20 × 1 = 20 คะแนน
มีความสำคัญมาก	15	15 × 5 = 75 คะแนน	15 × 3 = 45 คะแนน	15 × 1 = 15 คะแนน
มีความสำคัญปานกลาง	10	10 × 5 = 50 คะแนน	10 × 3 = 30 คะแนน	10 × 1 = 10 คะแนน
มีความสำคัญน้อย	5	5 × 5 = 25 คะแนน	5 × 3 = 15 คะแนน	5 × 1 = 5 คะแนน

ตาราง 2 เกณฑ์พิจารณาค่าคะแนนของพรรณไม้ท้องถิ่น

ประเด็นในการพิจารณา	คะแนนความสำคัญ	เกณฑ์การให้คะแนน		
		5 คะแนน = ระดับมาก	3 คะแนน = ระดับปานกลาง	1 คะแนน = ระดับน้อย
ไม่ปิดกั้นและกรอง		คะแนนรวมสูงสุด=300 คะแนน		คะแนนรวมต่ำสุด=60 คะแนน
1. ทรงพุ่ม ความโปร่งแสง ทึบแสง	20	-ทรงพุ่มแน่นทึบ แดกกิ่ง ก้าน ซ้อปล้องถี่และแน่น(100)	-ทรงพุ่มแตกกิ่ง ก้าน ซ้อปล้องปานกลาง(60)	-ทรงพุ่มโปร่ง แดกกิ่งก้าน ซ้อปล้องห่างและน้อย(20)
2. ความสูง	15	-ความสูง 3.01-4.50 ม.(75)	-ความสูง 1.01-3.00 ม. (45)	-ความสูง ไม่เกิน 1 ม.(15)
3. ผิวสัมผัสของใบและทรงพุ่ม	10	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มละเอียด (50)	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มปานกลาง (30)	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มหยาบ (10)
4. ความหอมของดอก	10	-ดอกหอมมาก(50)	-ดอกหอมปานกลาง(30)	-ดอกหอมน้อย-ไม่มีกลิ่น(10)
5. สีสีน/ความเด่นของใบ ดอก ผล	5	-ใบและดอกมีสีสีนสวยงาม เด่นมาก(25)	-ใบและดอกมีสีสีนสวยงาม เด่นปานกลาง(15)	-ใบและดอกมีสีสีนสวยงาม เด่นน้อย(5)
ไม่ระดับล่างหรือคลุมดิน		คะแนนรวมสูงสุด=300 คะแนน		คะแนนรวมต่ำสุด=60 คะแนน
1. ความสูง	20	-ความสูง ไม่เกิน 1 ม.(100)	-ความสูง 1.01-3.00 ม.(60)	-ความสูง 3.01-4.50 ม.(20)
2. สีสีน/ความเด่นของใบ	15	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(75)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(45)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(15)
3. สีสีน/ความเด่นของดอก	10	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(50)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(30)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(10)
4. การแตกกอ	10	-ทรงพุ่มเลื้อย/แตกกอแน่น(50)	-ทรงพุ่มแผ่เตี้ย/แตกกอปานกลาง(30)	-ทรงพุ่มสูง/แตกกอน้อย(10)
5. ผิวสัมผัสของใบและทรงพุ่ม	5	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มละเอียด (25)	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มปานกลาง(15)	-ผิวสัมผัสใบและทรงพุ่มหยาบ(5)
ไม่ประดับแปลงหรือเป็นกลุ่มก้อน		คะแนนรวมสูงสุด=300 คะแนน		คะแนนรวมต่ำสุด=60 คะแนน
1. สีสีน/ความเด่นของใบ	20	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(100)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(60)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(20)
2. สีสีน/ความเด่นของดอก	15	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(75)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(45)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(15)
3. ความแน่นของทรงพุ่ม	10	-ทรงพุ่มแน่นทึบ แดกกิ่งก้าน ซ้อปล้องถี่และแน่น(50)	-ทรงพุ่มแตกกิ่ง ก้าน ซ้อปล้องปานกลาง(30)	-ทรงพุ่มโปร่ง แดกกิ่ง ก้าน ซ้อปล้องห่างและน้อย(10)
4. ความสูง	10	-ไม้คลุมดินสูงไม่เกิน 0.30 ม. ไม้พุ่มเตี้ยสูงไม่เกิน 1 ม.(50)	-ไม้พุ่มกลาง สูง 1.01-3.00 ม.(30)	-ไม้พุ่มสูง สูง 3.01-4.50 ม.(10)
5. อัตราการเจริญเติบโต	5	-อัตราการเจริญเติบโตเร็ว(25)	-อัตราการเจริญเติบโตปานกลาง(15)	-อัตราการเจริญเติบโตช้า(5)
ไม่สร้างจุดเด่น		คะแนนรวมสูงสุด=300 คะแนน		คะแนนรวมต่ำสุด=60 คะแนน
1. รูปทรง/ทรงพุ่ม เด่น	20	-รูปทรง/ทรงพุ่ม โดดเด่น สวยงามแปลกตามาก (100)	-รูปทรง/ทรงพุ่ม โดดเด่น สวยงามแปลกตাপานกลาง (60)	-รูปทรง/ทรงพุ่ม โดดเด่น สวยงามแปลกตาน้อย(20)
2. สีสีน/ความเด่นของใบ	15	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(75)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(45)	-ใบมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(15)
3. สีสีน/ความเด่นของดอก	15	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(75)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(45)	-ดอกมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(15)
4. สีสีน/ความเด่นผล	10	-ผลมีสีสีนสวยงามเด่นมาก(50)	-ผลมีสีสีนสวยงามเด่นปานกลาง(30)	-ผลมีสีสีนสวยงามเด่นน้อย(10)

ผลการวิจัย

1. ชนิดของไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์

จากการสำรวจป่าในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 4 พื้นที่ พบพรรณไม้พุ่มและไม้คลุมดิน 45 ชนิด แบ่งเป็น ไม้พุ่ม 35 ชนิด และไม้คลุมดิน 10 ชนิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ไม้พุ่ม พบไม้พุ่ม 35 ชนิด แยกเป็น ไม้พุ่ม 22 ชนิด ได้แก่ กะดั่งใบแดง กากหลง เกล็ดปลาหมอ เข็มป่า โคลงเคลง ช้างน้าว ต่อไล่ ตะขบป่า ปอชื้อน ปอพราน ปีกนกแอ่น โปรงกีว พลองเหมือด พลองแก้มอัน พุดทุ่ง พุดน้ำ เม่าสร้อย โมกน้ำ เล็บแมว สนกระ ทางมาจอก และหูลิง ไม้พุ่มรอเลื้อย 4 ชนิด ได้แก่ นมแมว น้ำใจใคร่ สีสันคนทา และเสียว ไม้พุ่มกอ 3 ชนิด ได้แก่ ไม้เพ็ก หวาย และเอื้องหมายนา ไม้พุ่มล้มลุก/หัวใต้ดิน 6 ชนิด ได้แก่ กระตือป่า ทองพันดูล เท้ายายม่อม บุกคางคก ลูกใต้ใบ และสังกรณี

1.2 ไม้คลุมดิน พบไม้คลุมดิน 10 ชนิด เป็นไม้คลุมดินล้มลุกทั้งหมดได้แก่ กระเจียว กระเทียมช้าง ข่าลิง ขาว โดไม่รู้ล้ม ผักปราบนา พลุช้าง ฟ้าทะลายโจร วานจงนาง สาบแรงสาบกา และหญ้าฮี้ยม

2. การจัดกลุ่มพรรณไม้ตามหลักภูมิสถาปัตยกรรม

2.1 การจัดกลุ่มตามความสูง โดยแบ่งกลุ่มไม้พุ่มและไม้คลุมดินได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ ความสูง 3.01-4.50 เมตร ความสูงระหว่าง 1.01-3.00 เมตร ความสูงระหว่าง 0.31-1.00 เมตร และความสูงไม่เกิน 0.30 เมตร (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การจัดกลุ่มตามความสูงของพรรณไม้

ขนาด	ชนิดพรรณไม้
(ความสูง 3.01-4.50 เมตร) ไม้พุ่มสูง	กากหลง โคลงเคลง ช้างน้าว ตะขบป่า นมแมว น้ำใจใคร่ โปรงกีว ไม้เพ็ก เม่าสร้อย โมกน้ำ เล็บแมว หวาย สนกระ สีสันคนทา และหูลิง
(ความสูง 1.01-3.00 เมตร) ไม้พุ่มกลาง	กะดั่งใบแดง เกล็ดปลาหมอ ต่อไล่ เท้ายายม่อม ปอชื้อน ปอพราน พลองแก้มอัน พลองเหมือด พุดน้ำ และเสียว
(ความสูง 0.31-1.00 เมตร) ไม้พุ่มเตี้ย	กระตือป่า เข็มป่า ทองพันดูล บุกคางคก ปีกนกแอ่น พุดทุ่ง ลูกใต้ใบ สังกรณี ทางมาจอก และเอื้องหมายนา
(ความสูงไม่เกิน 0.30 เมตร) ไม้คลุมดิน	กระเจียว กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว โดไม่รู้ล้ม ผักปราบนา พลุช้าง ฟ้าทะลายโจร วานจงนาง สาบแรงสาบกา และหญ้าฮี้ยม

2.2 การจัดกลุ่มตามรูปทรง แบ่งกลุ่มตามรูปทรงของพรรณไม้ เป็นการแบ่งกลุ่มตามลักษณะรูปทรงของทรงพุ่ม ซึ่งแบ่งเป็นรูปทรงหลักๆ ได้แก่ รูปทรงกลม รูปทรงกระบอก/ไข่ รูปทรงห้อยย้อยลู่ลง รูปทรงแตกออกรูปทรงแตกกอใกล้ราก รูปทรงแผ่เตี้ย รูปทรงแผ่เลื้อย และรูปทรงแผ่ด้านบน (เอื้อมพร และคณะ, 2556) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มตามรูปร่างของพรรณไม้

รูปร่าง	ชนิดพรรณไม้
พรรณไม้พุ่ม	
รูปร่างกลม	กาหลง และหูลิง
รูปร่างกระบอก/ไข่	กระดังงาแดง ช่างนิ้ว ต่อไส้ ตะขบป่า โปรงกิ่ง พลองเหมือด พลองแก้มอัน พุดน้ำ ลูกใต้ใบ โมกน้ำ และสนกระ
รูปร่างห้อยย้อย ลู่ลง	เกล็ดปลาหมอ ปอชื้อน ปอพราน น้ำใจใคร่ เม่าสร้อย เสี้ยว และสีพันคนทา
รูปร่างแตกกอ	กระทือป่า ไม้เพ็ก หวาย และเอื้องหมายนา
รูปร่างแผ่เตี้ย	เข็มป่า โคลงเคลง ทองพันดูล นมแมว พุดทุ่ง เล็บแมว และหางหมาจอก
รูปร่างแผ่เลื้อย	ปีกนกแอน และสังกรณี
รูปร่างแผ่ด้านบน	เท้ายายม่อม และบุกคางคก
พรรณไม้คลุมดิน	
รูปร่างแตกกอใกล้ราก	กระเจียว กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว โตไม้รั้วล้ม ผักปราบนา ว่านจุงนาง และหญ้าฮี้ยม
รูปร่างแผ่เตี้ย	สาบแร้งสาบกา
รูปร่างแผ่เลื้อย	พลูช้าง และฟ้าทะลายโจร

2.3 การจัดกลุ่มตามสีสีนของส่วนต่างๆ ของพืชพรรณ ได้แก่ สีของดอก ใบอ่อน และผลแก่-สุก ซึ่งพรรณไม้แต่ละชนิดจะมีสีสีนแตกต่างกันไป เพื่อประโยชน์ในการเลือกนำมาใช้งานภูมิสถาปัตยกรรม (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มตามสีสีนของส่วนต่าง ๆ ของพืชพรรณ

ส่วนของพืชพรรณ	สี	ชนิดพรรณไม้
พรรณไม้พุ่ม		
ดอก	ขาว - ครีม	กระทือป่า กระดังงาแดง (บาน) กาหลง เกล็ดปลาหมอ ต่อไส้ ตะขบป่า น้ำใจใคร่ โปรงกิ่ง พลองแก้มอัน พุดทุ่ง พุดน้ำ เม่าสร้อย โมกน้ำ ลูกใต้ใบ สนกระ เสี้ยว หวาย และเอื้องหมายนา
	เหลือง - น้ำตาล	ช่างนิ้ว นมแมว บุกคางคก ปอพราน และเล็บแมว
	ส้ม - แสด	เข็มป่า
	แดง	กระดังงาแดง (ตูม) สีพันคนทา และหูลิง
	ชมพู	ทองพันดูล และปีกนกแอน
	เขียว	เท้ายายม่อม และไม้เพ็ก
	ฟ้า - น้ำเงิน	พลองเหมือด
	ม่วง	โคลงเคลง ปอชื้อน สังกรณี และหางหมาจอก
ใบอ่อน		
	เขียวอ่อน	กระทือป่า กาหลง โคลงเคลง ต่อไส้ นมแมว ปอพราน โมกน้ำ เม่าสร้อย สนกระ และเอื้องหมายนา
	เขียว	ตะขบป่า ทองพันดูล เท้ายายม่อม น้ำใจใคร่ บุกคางคก โปรงกิ่ง ไม้เพ็ก พุดทุ่ง พุดน้ำ พลองเหมือด พลองแก้มอัน ลูกใต้ใบ เล็บแมว สังกรณี หวาย และหางหมาจอก
	เหลือง - น้ำตาล	เข็มป่า ปอชื้อน และเกล็ดปลาหมอ
	ส้ม - แสด	ปีกนกแอน
	แดง - น้ำตาล	กระดังงาแดง ช่างนิ้ว สีพันคนทา เสี้ยว และหูลิง
ผลแก่-สุก		
	เหลือง - น้ำตาล	กาหลง เกล็ดปลาหมอ ทองพันดูล นมแมว น้ำใจใคร่ ปอชื้อน ปอพราน พุดน้ำ สังกรณี และหูลิง
	ส้ม - แสด	บุกคางคก

แดง		กะดั่งใบแดง กระทือป่า โคลงเคลง ต่อไล่ ตะขบป่า โปรงกิ้ว และเอื้องหมายนา
เขียว		เข็มป่า เท้ายายม่อม ปีกนกแอ่น ไม้เพ็ก โมกน้ำ ลูกใต้ใบ สีสันคนทา เสียว และหวาย
ดำ - เทา		ช้าน้ำว พลองเหมือด พลองแก้มอัน พุดทุ่ง เม่าสร้อย เล็บแมว สนกระ และหางหมาจอก
พรรณไม้คลุมดิน		
ดอก	ขาว - ครีมี	กระเจียว กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว และว่านจุนาง
	เขียว	พลูช้าง และหญ้าฮิ่ยม
	ม่วง	โตไม้รู้ลัม ผักปราบนา ฟ้าทะลายโจร และสาบแร้งสาบกา
ใบอ่อน	เขียวอ่อน	กระเจียว ผักปราบนา และหญ้าฮิ่ยม
	เขียว	กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว โตไม้รู้ลัม พลูช้าง ฟ้าทะลายโจร ว่านจุนาง และสาบแร้งสาบกา
ผลแก่-สุก	เหลือง – น้ำตาล	โตไม้รู้ลัม ว่านจุนาง และหญ้าฮิ่ยม
	ส้ม – แสด	ข่าลิงขาว
	แดง	พลูช้าง
	เขียว-เขียวอ่อน	กระเจียว กระเทียมช้าง และฟ้าทะลายโจร
	ฟ้า – น้ำเงิน	ผักปราบนา
	ดำ - เทา	สาบแร้งสาบกา

2.4 การจัดกลุ่มตามความโปร่ง-ทึบ แบ่งกลุ่มตามลักษณะความโปร่ง-ทึบ เป็นลักษณะที่สัมพันธ์ด้วยการมองเห็นแล้วให้ความรู้สึกโปร่ง-ทึบ ตามลักษณะของใบ กิ่งก้าน ของแต่ละต้น แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ โปร่ง ปานกลาง และทึบ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มตามความโปร่ง-ทึบ

ความโปร่ง-ทึบ	ชนิดของพรรณไม้
พรรณไม้พุ่ม	
โปร่ง	กะดั่งใบ กระทือป่า ช้าน้ำว ต่อไล่ ทองพันดูล เท้ายายม่อม บุกคางคก ลูกใต้ใบ หางหมาจอก และหวาย
ปานกลาง	กาหลง เกล็ดปลาหมอ เข็มป่า ตะขบป่า นมแมว น้ำใจใคร่ ปอซีอัน ปอพราน ปีกนกแอ่น โปรงกิ้ว โคลงเคลง พุดทุ่ง พุดน้ำ สนกระ สังกะณี เสียว หูลิง และเอื้องหมายนา
ทึบ	ไม้เพ็ก พลองเหมือด พลองแก้มอัน เม่าสร้อย โมกน้ำ สีสันคนทา และเล็บแมว
พรรณไม้คลุมดิน	
โปร่ง	กระเจียว กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว โตไม้รู้ลัม พลูช้าง และว่านจุนาง
ปานกลาง	ผักปราบนา สาบแร้งสาบกา และหญ้าฮิ่ยม
ทึบ	ฟ้าทะลายโจร

2.5 การจัดกลุ่มตามผิวสัมผัส (texture) ของใบ หยาบ-ละเียด แตกต่างกันตามลักษณะของใบ กิ่งก้าน ของแต่ละต้น แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ หยาบ ปานกลาง และละเียด (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การจัดกลุ่มตามผิวสัมผัส

ผิวสัมผัส	ชนิดของพรรณไม้
พรรณไม้พุ่ม	
ละเียด	ไผ่เพ็ก พลองแก้มอัน พลองเหมือด โมกน้ำ ลูกใต้ใบ สี่พันคนทา เสี้ยว และหูลิง
ปานกลาง	เกล็ดปลาหมอ โคลงเคลง ช้างน้าว ตะขบป่า ทองพันชูล นมแมว น้ำใจใคร่ ปีกนกแอ่น โปร่งแก้ว พุดน้ำ พุดทุ่ง เม่าสร้อย เล็บแมว สนกระ สังกะณี และเอื้องหมายนา
หยาบ	กระทือป่า กะตังใบแดง กาหลง เข็มป่า ต่อไล่ เท้ายายม่อม บุกคางคก ปอขี้ฉี่ ปอพราน หางหมาจอก และหวาย
พรรณไม้คลุมดิน	
ปานกลาง	กระเทียมช้าง ผักปราบนา ฟ้าทะเลใจโร สาบร้างสาบกา และหญ้าอี๋ยม
หยาบ	กระเจียว ข่าลิงขาว โตไม่รู้ล้ม พลุช้าง และว่านจุนนาง

3. ผลการประเมินและจัดระดับความเหมาะสมของไม้พุ่มและไม้คลุมดิน

จากการศึกษาลักษณะของพรรณไม้ป่าในจังหวัดสุรินทร์ การวิเคราะห์ จัดกลุ่มพรรณไม้ และได้พิจารณาประเมินให้ค่าคะแนนพรรณไม้แต่ละชนิดตามประเด็นการใช้ประโยชน์ทางภูมิทัศน์ โดยเลือกพรรณไม้ที่ได้ค่าคะแนนความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และระดับเหมาะสมมากเท่านั้น ทั้งนี้การประเมินกลุ่มพรรณไม้คลุมดินจะยกเว้นประเด็นด้านไม้ปิดกั้นและกรอง เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านความสูง (ตารางที่ 8-9)

ตารางที่ 8 คะแนนประเมินความเหมาะสมของพรรณไม้พุ่มในการนำไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิทัศน์

ลำดับ	ชื่อพรรณไม้	ไม้ปิดกั้นและกรอง		ไม้ระดับล่างและคลุมดิน		ไม้ประดับแปลง/กลุ่มก้อน		ไม้สร้างจุดเด่น	
		คะแนนรวม	ความเหมาะสม	คะแนนรวม	ความเหมาะสม	คะแนนรวม	ความเหมาะสม	คะแนนรวม	ความเหมาะสม
1	กระทือป่า	90	น้อย	190	มาก	190	มาก	180	ปานกลาง
2	กะตังใบแดง	150	ปานกลาง	140	ปานกลาง	120	น้อย	240	มาก
3	กาหลง	220	มาก	120	น้อย	150	ปานกลาง	220	มาก
4	เกล็ดปลาหมอ	210	มาก	170	ปานกลาง	190	มาก	250	มากที่สุด
5	เข็มป่า	120	น้อย	210	มาก	200	มาก	180	ปานกลาง
6	โคลงเคลง	240	มาก	130	ปานกลาง	190	มาก	250	มากที่สุด
7	ช้างน้าว	260	มากที่สุด	140	ปานกลาง	160	ปานกลาง	230	มาก
8	ต่อไล่	140	ปานกลาง	110	น้อย	160	ปานกลาง	240	มาก
9	ตะขบป่า	250	มากที่สุด	80	น้อย	130	ปานกลาง	170	ปานกลาง
10	ทองพันชูล	130	ปานกลาง	210	มาก	180	ปานกลาง	160	ปานกลาง
11	เท้ายายม่อม	110	น้อย	230	มาก	240	มาก	280	มากที่สุด
12	นมแมว	270	มากที่สุด	130	ปานกลาง	160	ปานกลาง	180	ปานกลาง
13	น้ำใจใคร่	230	มาก	140	ปานกลาง	170	ปานกลาง	240	มาก
14	บุกคางคก	110	น้อย	230	มาก	240	มาก	260	มากที่สุด
15	ปอขี้ฉี่	180	ปานกลาง	170	ปานกลาง	190	มาก	180	ปานกลาง
16	ปอพราน	180	ปานกลาง	170	ปานกลาง	190	มาก	180	ปานกลาง
17	ปีกนกแอ่น	130	ปานกลาง	220	มาก	250	มากที่สุด	190	มาก

18	โปรงกิ้ว	270	มากที่สุด	150	ปานกลาง	210	มาก	270	มากที่สุด
19	ไผ่เพ็ก	240	มาก	120	น้อย	120	น้อย	100	น้อย
20	พลองแก้มอัน	220	มาก	120	น้อย	190	มาก	240	มาก
21	พลองเหมือด	220	มาก	150	ปานกลาง	220	มาก	270	มากที่สุด
22	พุดทุ่ง	190	มาก	170	ปานกลาง	150	ปานกลาง	150	ปานกลาง
23	พุดน้ำ	220	มาก	130	ปานกลาง	180	ปานกลาง	220	มาก
24	เม่าสร้อย	220	มาก	110	น้อย	140	ปานกลาง	210	มาก
25	โมก	290	มากที่สุด	180	ปานกลาง	220	มาก	210	มาก
26	ลูกใต้ใบ	100	น้อย	210	มาก	160	ปานกลาง	110	น้อย
27	เล็บแมว	220	มาก	110	น้อย	120	น้อย	140	ปานกลาง
28	สนกระ	190	มาก	140	ปานกลาง	150	ปานกลาง	180	ปานกลาง
29	สังกรณี	130	ปานกลาง	240	มาก	240	มาก	190	มาก
30	สีฟันคนทา	250	มากที่สุด	160	ปานกลาง	210	มาก	270	มากที่สุด
31	เสี้ยว	220	มาก	180	ปานกลาง	160	ปานกลาง	190	มาก
32	หวาย	170	ปานกลาง	90	น้อย	70	น้อย	140	ปานกลาง
33	ทางหมาจอก	140	ปานกลาง	200	มาก	180	ปานกลาง	220	มาก
34	หูลิง	260	มากที่สุด	130	ปานกลาง	120	น้อย	210	มาก
35	เอื้องหมายนา	140	ปานกลาง	230	มาก	240	มาก	230	มาก
	รวม		20		10		16		21

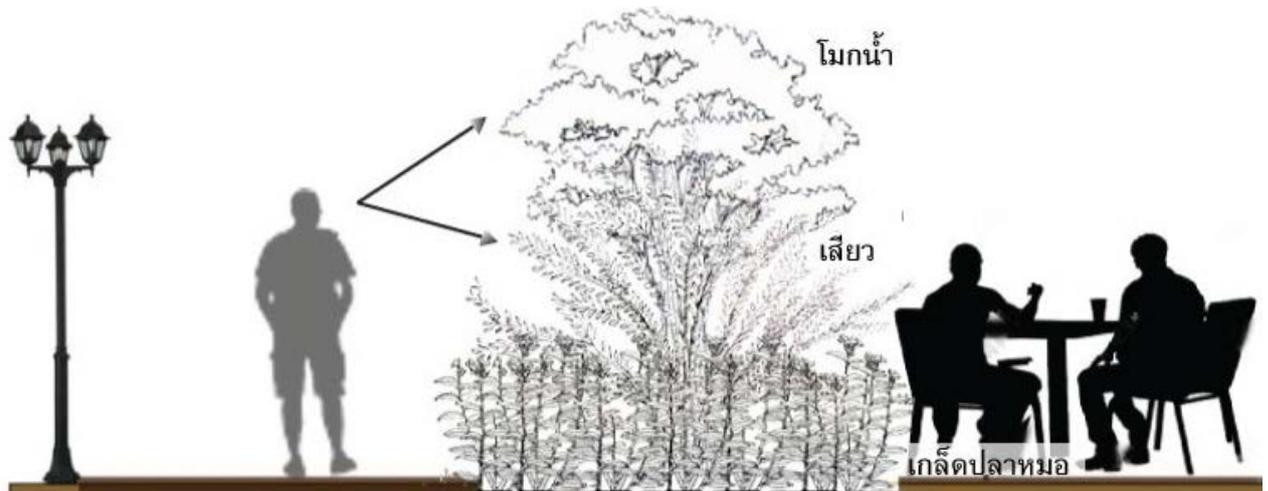
ตารางที่ 9 คะแนนประเมินความเหมาะสมของพรรณไม้คลุมดินในการนำไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิทัศน์

ลำดับ	ชื่อพรรณไม้	ไม้ระดับล่างและคลุมดิน		ไม้ประดับแปลงหรือกลุ่มก้อน		ไม้สร้างจุดเด่น	
		ค่าคะแนน	ความเหมาะสม	ค่าคะแนน	ความเหมาะสม	ค่าคะแนน	ความเหมาะสม
1	กระเจียว	250	มากที่สุด	280	มากที่สุด	190	มาก
2	กระเทียมช้าง	210	มาก	190	มาก	160	ปานกลาง
3	ข่าลิงขาว	230	มากที่สุด	190	มาก	160	ปานกลาง
4	โตไม่รู้ล้ม	260	มากที่สุด	260	มากที่สุด	260	มากที่สุด
5	ผักปราบนา	230	มาก	240	มาก	190	มาก
6	พลูช้าง	200	มาก	200	มาก	120	น้อย
7	ฟ้าทะลายโจร	270	มากที่สุด	260	มากที่สุด	150	ปานกลาง
8	ว่านจงนาง	240	มากที่สุด	230	มาก	230	มาก
9	สาบแรังสาบกา	230	มาก	240	มาก	150	ปานกลาง
10	หญ้าฮิยุ่ม	220	มากที่สุด	180	ปานกลาง	90	น้อย
	รวม		10		9		4

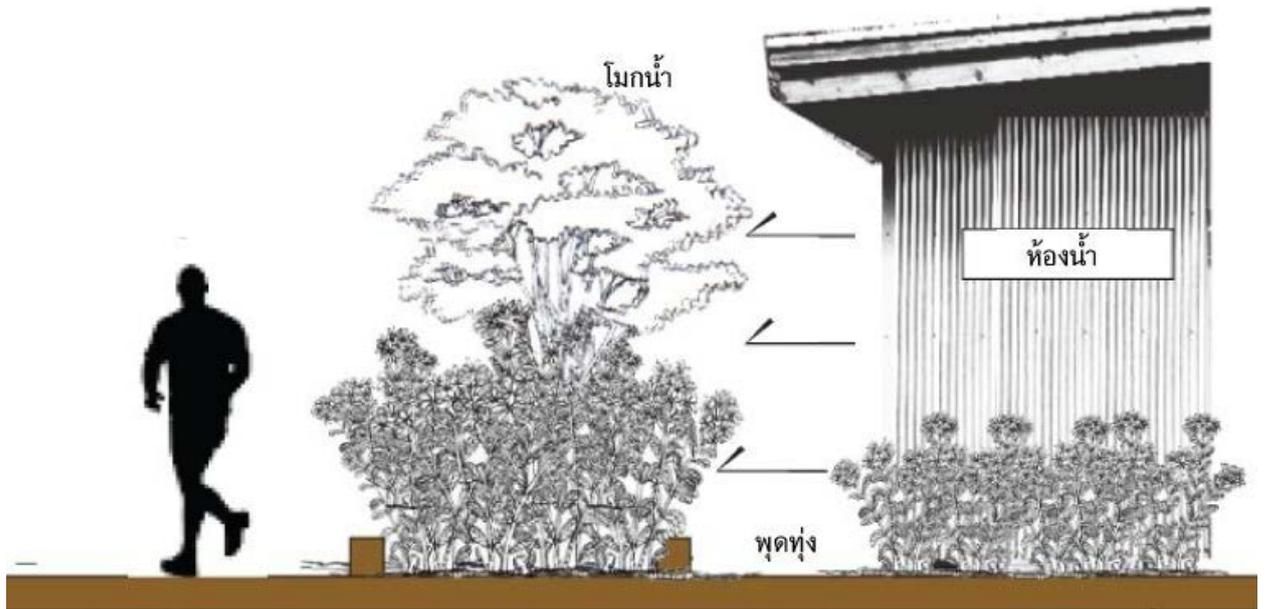
4. การนำไม้พุ่มและไม้คลุมดินมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม

จากผลการประเมินและพิจารณาเลือกไม้พุ่มและไม้คลุมดินมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม โดยกำหนดประเด็นหลักในการพิจารณาการนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์ 4 หัวข้อ คือ (1) ไม้ปิดกั้นและกรอง (2) ไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน (3) ไม้ประดับแปลงหรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน และ (4) ไม้สร้างจุดเด่น และตั้งเกณฑ์การระดับคะแนนความเหมาะสม 5 ระดับ ในการศึกษาคั้งนี้จะเลือกพรรณไม้ตามค่าคะแนนระดับความเหมาะสมมากที่สุด และระดับความเหมาะสมมาก เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้พรรณไม้ดังกล่าวตามวัตถุประสงค์การใช้งาน และนำมาเสนอภาพตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรมดังนี้

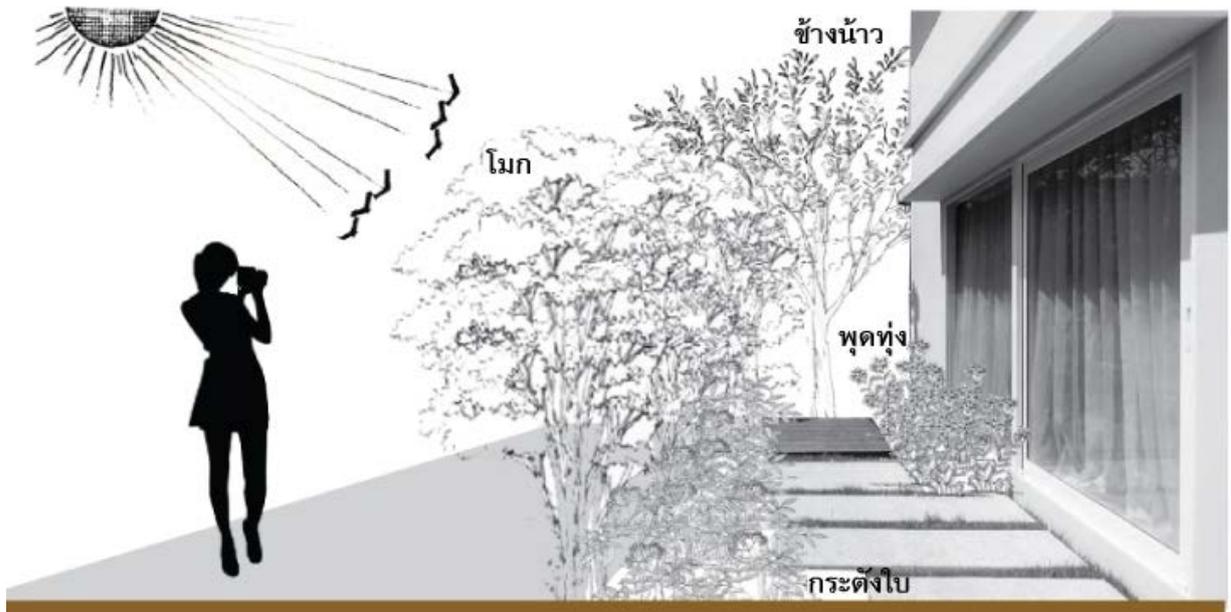
4.1 ไม้ปิดกั้นและกรอง กลุ่มไม้ปิดกั้นและกรอง คือ พรรณไม้ที่นำมาใช้ในการปิดกั้นสิ่งไม่พึงประสงค์ (screen) ใช้ทำเป็นรั้ว (fence) กันลม (wind break) และ กรอง (filter) เช่น กรองแสง กรองเสียง กรองฝุ่น และ ช่วยลดปัญหากลิ่นไม่พึงประสงค์ กลุ่มพรรณไม้ปิดกั้นและกรองส่วนใหญ่จะเป็นไม้พุ่ม ที่ตัดแต่งแล้วแตกกิ่งก้านที่บิข้อปล้องถี่และแน่นส่วนใหญ่เป็นไม้พุ่มสูงและไม้พุ่มกลาง ไม้พุ่มในป่าจังหวัดสุรินทร์ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้เป็นไม้ปิดกั้นและกรอง 7 ชนิด ได้แก่ ช้างน้ำว้า ตะขบป่า นมแมว โปรงกิว โมกน้ำ สีพันคนทา และหูลิง ระดับความเหมาะสมมาก 13 ชนิด ได้แก่ กากหลง เกล็ดปลาหมอ โคลงเคลง น้ำใจใคร่ ไม้เพ็ก พลองแก้มอัน พลองเหมือด พุดทุ่ง พุดน้ำ เม่าสร้อย เล็บแมว สนกระ และเสียว รวม 20 ชนิด (ภาพที่ 2-4)

ภาพ 2 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้ปิดกั้นเพื่อให้เกิดพื้นที่ส่วนตัว

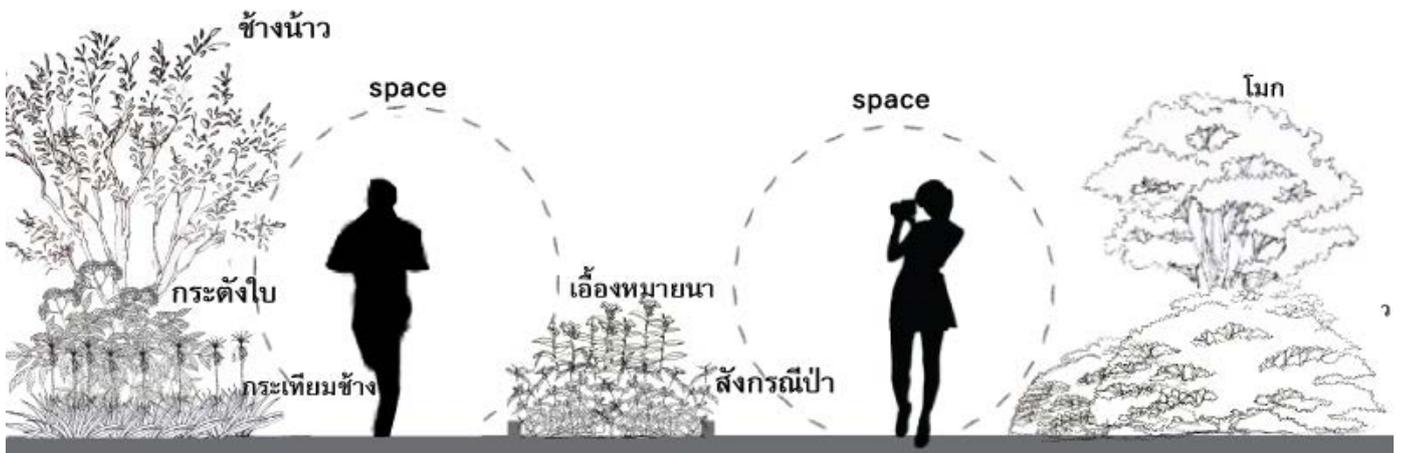

ภาพ 3 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้ปิดกั้น ปิดบังสิ่งไม่พึงประสงค์

ภาพ 4 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้เป็นไม้กรองแสง และปิดบังสายตาจากบุคคลภายนอก

4.2 ไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน ไม้ระดับล่างนำมาจัดเป็นไม้พื้นล่างของไม้อื่น หรือปลูกเป็นฉากหน้า เพื่อไม่ปิดบังไม้ฉากกลางและฉากหลัง ทำให้เกิดพื้นที่โล่งด้านบนและเปิดมุมมอง ส่วนใหญ่จะเป็นไม้พุ่มเตี้ยและไม้คลุมดิน ใช้ปลูกเพื่อคลุมดินหรือตกแต่งพื้นที่ให้สวยงาม ช่วยลดการกัดเซาะพังทลายของดิน ช่วยคลุมดิน รักษาหน้าดิน สามารถใช้ปลูกแทนหญ้า ไม้พุ่มเตี้ยและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้เป็นไม้ระดับล่าง 3 ชนิด ได้แก่ กระเจียว โด่ไม่รู้ล้ม และฟ้าทะลายโจร มีระดับความเหมาะสมมาก 17 ชนิด ได้แก่ กระเทียมป่า กระเทียมช้าง ข่าลิงขาว เข็มป่า ทองพันดูล เท้ายายม่อม บุกคางคก ปีกนกแอ่น ผักปราบนา พลุช้าง ว่านจุงนาง ลูกใต้ใบ สัngerณี สาบแร้งสาบกา หญ้าอีฮุ่ม หางหมาจอก และเอื้องหมายนา รวม 20 ชนิด (ภาพที่ 5-6)

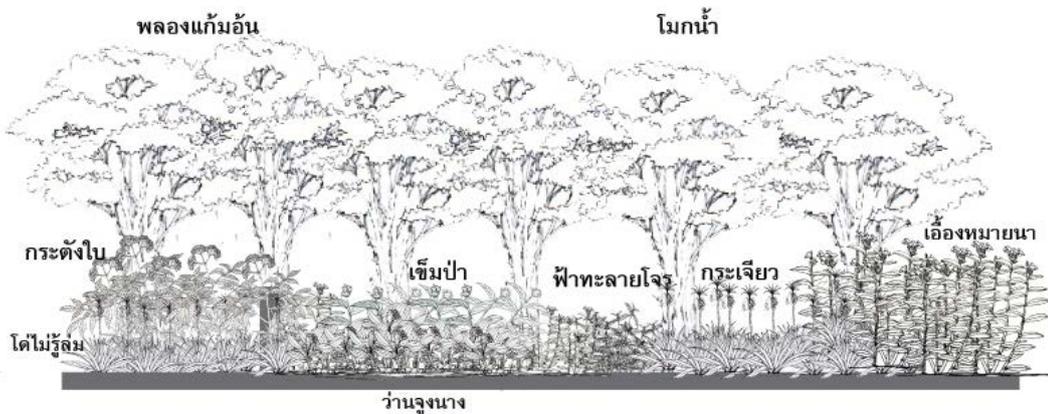

ภาพ 5 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้เป็นไม้ระดับล่างเพื่อเปิดมุมมองด้านบน

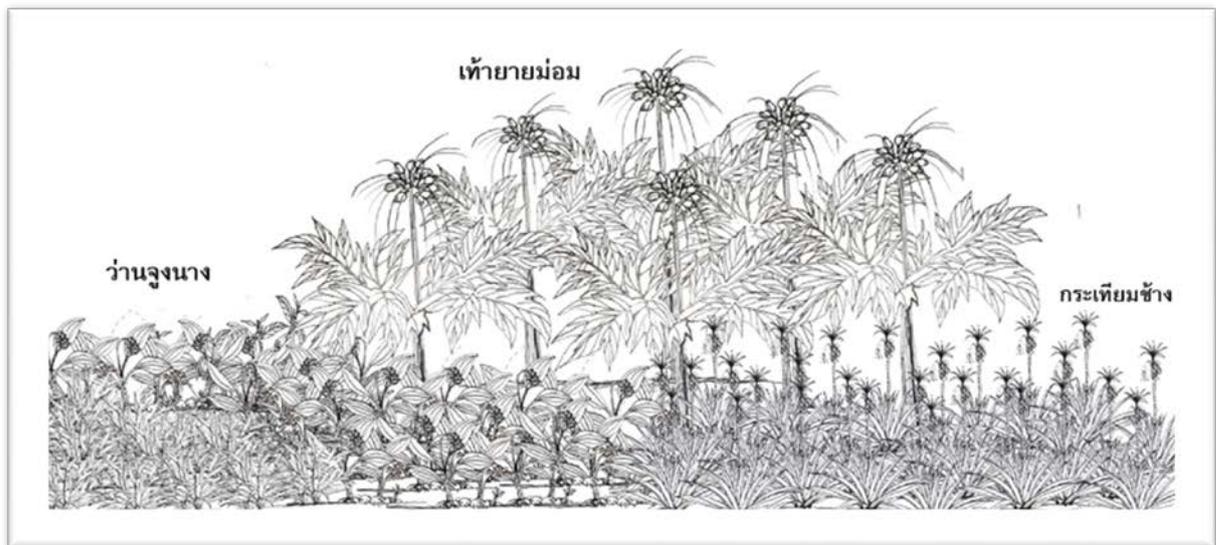

ภาพ 6 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้เป็นไม้พื้นล่างหรือปลูกเป็นฉากหน้าเพื่อไม่ปิดบังไม้ฉากกลางและฉากหลัง

4.3 ไม้ประดับแปลงหรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน ไม้ประดับแปลงคือพรรณไม้ที่ปลูกแปลงแปลง ณ บริเวณที่ต้องการปลูกตกแต่ง เพื่อประดับบ้านเรือน อาคารสถานที่ ตลอดจนสวนสาธารณะ ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ดอกหรือไม้ขนาดเล็กหรือไม้กะทัดรัดเจริญเติบโตเร็ว ใบมีสีสันทสวยงาม (สมจิต, 2540) ส่วนไม้ที่ปลูกเป็นกลุ่มก้อนคือพรรณไม้ที่ปลูกเป็นจำนวนมากเพื่อให้เกิดจุดเด่น เป็นลวดลาย รูปทรงต่างๆ โดยปลูกชิดต่อเนื่องหรือขาดเป็นช่วงตอนตามลวดลาย แล้วตัดแต่งเพื่อให้เกิดรูปลักษณะเป็นศิลปะของการตัดแต่งพืชพรรณ (สมจิต, 2540) ไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้ประดับแปลงหรือเป็นและเป็นกลุ่มก้อน 4 ชนิด ได้แก่ กระจเจียว โตไม้รูล้ม ปีกนกแอ่น และ ฟ้ายะลวยใจ มีความเหมาะสมมาก 21 ชนิด ได้แก่ กระจทือป่า กระจเทียมข้าง เกล็ดปลาหมอ ข่าลิงขาว เข็มป่า โคลงเคลง เท้ายายม่อม บุกคางคก ปอขี้อัน ปอพราน โปรงกิว ผักปราบนา พลองแก้มอัน พลองเหมือด พลุช้าง โมงน้ำ ว่านจูงนาง สัngerณี สาบแรงสาบกา สีพันคนทา และเอื้องหมายนา รวม 25 ชนิด (ภาพที่ 7)

ภาพ 7 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้เป็นไม้ประดับแปลง หรือปลูกเป็นกลุ่มก้อน

ภาพ 8 แนวทางการนำพรรณไม้มาใช้เป็นไม้สร้างจุดเด่น มีลักษณะเฉพาะน่าสนใจ

4.4 ไม้สร้างจุดเด่น คือพรรณไม้ที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น รูปทรงสวยงามแปลกตา หรือแผ่ทรงพุ่มกว้าง มีความสวยงาม โดดเด่นด้วยลักษณะใบ ดอก ผล โดดเด่นด้วยสีของส่วนต่างๆ ของพรรณไม้ เป็นต้น เมื่อจัดปลูกลงไปในงานภูมิทัศน์จะมีความเด่นแตกต่างจากกลุ่มพืชพรรณอื่นๆ ไม้พุ่มและไม้คลุมดินในป่าจังหวัดสุรินทร์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้เป็นไม้สร้างจุดเด่น 8 ชนิด ได้แก่ เกล็ดปลาหมอ โคลงเคลง โตไม่รู้ล้ม เท้ายายม่อม บุกคางคก โปรงกิว พลองเหมือด และ สีพันคนทา มีความเหมาะสมมาก 18 ชนิด ได้แก่ กระเจียว กะตังใบแดง กากหลง ช้างน้าว ต่อไล่ น้ำใจใคร่ ปีกนกแอ่น ผักปราบนา พลองแก้มอัน พุดน้ำ เม่าสร้อย โมกน้ำ ว่านจุนาง สัngerณี เสียว ทางมาจอก หูลิง และเอื้องหมายนา รวม 26 ชนิด (ภาพที่ 8)

ภาพ 9 ตัวอย่างพรรณไม้พุ่ม/ไม้พุ่มรอเลื้อยที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ประโยชน์ในงานภูมิทัศน์

ภาพ 10 ตัวอย่างพรรณไม้คลุมดิน/ไม้ล้มลุกที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ประโยชน์ในงานภูมิทัศน์

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าพรรณไม้ท้องถิ่นทั้งไม้พุ่ม (ไม้ระดับกลาง) และไม้คลุมดิน (ไม้ระดับล่าง) มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ที่ทำให้เกิดความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละชนิดในด้านกายภาพที่เหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรม โดยการจัดกลุ่มทางกายภาพมีดังนี้ คือ (1) กลุ่มความสูงแบ่งได้ 4 ระดับ (2) กลุ่มรูปทรงแบ่งได้ 8 รูปทรง (3) กลุ่มสีแบ่งได้ทั้งสีดอก สีใบ และสีผล (4) กลุ่มความโปร่งที่ใบแบ่งได้ 3 ระดับ และ (5) กลุ่มผิวสัมผัสแบ่งได้ 3 ระดับ ซึ่งกลุ่มพรรณไม้ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์กับงานด้านภูมิสถาปัตยกรรมได้ดังนี้ คือ (1) ด้านไม้ปิดกั้นและกรอง 20 ชนิด (2) ด้านไม้ระดับล่างหรือคลุมดิน 20 ชนิด (3) ด้านไม้ประดับแปลงหรือเป็นกลุ่มก้อน 25 ชนิด และ (4) ด้านไม้สร้างจุดเด่น 26 ชนิด ทั้งนี้ การนำพรรณไม้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นไม้ที่มีสภาพนิเวศเดิมอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นป่านั้น การนำไปใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรมจึงควรมีการคำนึงถึงในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. **ด้านระบบนิเวศเดิม/สภาพแวดล้อมเดิม** เนื่องจากเป็นพรรณไม้ที่มาจากสภาพแวดล้อมแบบป่า จึงควรมีการทดลองปลูกในระบบนิเวศที่ใกล้เคียงกับป่าเพื่อให้เกิดการปรับตัว จากนั้นจึงค่อยปรับสภาพให้เข้ากับพื้นที่ เนื่องจากพรรณไม้ป่ามีระบบการหาอาหาร มีการเจริญเติบโตแบบธรรมชาติ เมื่อนำมาปลูกเลี้ยงโดยการเพิ่มธาตุอาหาร และดูแลรักษาอย่างดี พรรณไม้จะเจริญเติบโตได้ดี ออกดอกมากขึ้น โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ พรรณไม้ป่าบางชนิดไม่สามารถปรับตัวและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมอื่นๆ ได้

2. **ด้านลักษณะนิสัยและการเจริญเติบโต** พรรณไม้ป่า มีการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ ตามลักษณะนิสัยของพรรณไม้นั้น เช่น ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พุ่มรอเลื้อย ไม้คลุมดิน หรือไม้ล้มลุก เป็นต้น มีข้อดีคือ เมื่อนำมาปลูกเลี้ยง สามารถตัดแต่ง บังคับหรือปรับเปลี่ยน การเจริญเติบโตของทรงพุ่มได้ตามต้องการ โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ส่วนใหญ่พรรณไม้ป่าจะมีลักษณะนิสัยเป็นไม้ล้มลุก ซึ่งเป็นการปรับตัวตามธรรมชาติของพรรณไม้ จะเจริญเติบโต ออกดอก ออกผลในช่วงฤดูฝน หรือปลายฝนต้นหนาว และพักตัวในช่วงฤดูแล้ง ส่วนใหญ่จึงเป็นไม้ที่มีอายุสั้น ทำให้การนำมาใช้ในงานภูมิทัศน์ค่อนข้างจำกัด เช่น กลุ่มไม้พุ่มล้มลุก และไม้คลุมดินล้มลุก เป็นต้น

3. **ด้านทรงพุ่มและรูปทรงธรรมชาติ** ลักษณะทรงพุ่มของพรรณไม้ป่าบางชนิดไม่สามารถระบุทรงได้ เนื่องจากถูกรบกวนด้วยพรรณไม้อื่นหรือการขึ้นเบียดกันในป่า ทำให้รูปทรงหรือลำต้นผิดไปจากรูปทรงธรรมชาติเดิม มีข้อดีคือ เมื่อมีการนำมาปลูกเลี้ยง และปล่อยให้ขึ้นรูปทรงตามธรรมชาติโดยไม่ถูกรบกวนจากพรรณไม้อื่น พรรณไม้บางชนิดมีรูปทรงที่สวยงามสามารถนำไปใช้ในงานภูมิทัศน์ได้อย่างเหมาะสม

4. **ด้านชนิดพันธุ์และความน่าสนใจ** พรรณไม้ป่าหลายชนิด มีความสวยงามของใบ ดอก ผล แผลกตา และยังไม่เคยได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ด้านไม้ประดับ หรืองานภูมิสถาปัตยกรรม ถ้ามีการนำมาปลูกเลี้ยง ขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์ จะทำให้เกิดพรรณไม้ใหม่ๆ และสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ในอนาคต

5. **ด้านความเป็นพืชพื้นถิ่น หรือไม้ท้องถิ่น** เนื่องจากเป็นพรรณไม้ป่าในเขตท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ทำให้มีความเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ มีความเหมาะสมและทนต่อสภาพแวดล้อมภายในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดี สร้างความน่าสนใจในงานภูมิทัศน์พื้นถิ่น และลดปัญหาการดูแลรักษาในระยะยาว

6. **ด้านประโยชน์อื่นๆ** นอกจากด้านความสวยงาม ความน่าสนใจ และประโยชน์ทางด้านภูมิสถาปัตยกรรมแล้ว พรรณไม้ป่ายังมีประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีก เช่น เป็นอาหาร เป็นยาสมุนไพร ปลูกเป็นพืชศึกษาเพื่อการเรียนรู้ได้

7. **ด้านการตระหนักรู้และสร้างมูลค่าให้พรรณไม้ป่า** การนำพรรณไม้ป่ามาใช้ประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น และเกิดมูลค่าด้านเศรษฐกิจ เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นคุณค่าของป่าและช่วยกันอนุรักษ์ป่าให้ยั่งยืนสืบไป

อย่างไรก็ตามการนำพรรณไม้ป่ามาใช้ประโยชน์ในด้านภูมิสถาปัตยกรรม ควรคำนึงถึงความเป็นระบบนิเวศป่าดั้งเดิม วิธีการนำมาใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมโดยไม่ทำลายวงจรระบบนิเวศป่า เช่น ใช้หลักการขยายพันธุ์ ใช้เมล็ด ตัดชำ หรือตอน ไม่ควรขุดล้อมหรือถอนทั้งต้น อีกทั้งควรให้ความรู้กับชุมชนในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดการสร้างมูลค่าของพรรณไม้ท้องถิ่นโดยไม่ทำลายระบบนิเวศเดิม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาพรรณไม้ป่าประเภทอื่นๆ และศึกษาพื้นที่ป่าที่มีลักษณะนิเวศที่หลากหลายแตกต่างกัน เพื่อให้การสำรวจชนิดพรรณไม้มีจำนวนและความหลากหลายมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาดูทดลองการขยายพันธุ์และการนำพรรณไม้ป่ามาปลูกกับพื้นที่จัดภูมิทัศน์ เพื่อให้เกิดการคัดเลือกชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมในการนำมาใช้งานจริง และเกิดความหลากหลายในการนำไปใช้ประโยชน์ในงานภูมิสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลท่าสว่าง ตำบลนอกเมือง และตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ ที่ร่วมสำรวจป่าและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

บุปผา พูลวงษา. (2547). **พรรณไม้ในป่าดิบแล้งเพื่อการตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณเขตบริการ อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2558. **ฐานข้อมูลพรรณไม้องค์การสวนพฤกษศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2558, จาก <http://www.qsbg.org/database/plantdb/index.asp>.

ดอกกรัก มารอด. (2554). **เทคนิคการสูมตัวอย่างและการวิเคราะห์สังคมพืช**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เต็ม สมิตินันท์. (2557). **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับปรับปรุง 2557**. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.dnp.go.th/botany/mplant/index.aspx>.

เว็บไซต์ siamensis.org. (2555). **กระเทียมช้าง**. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2559, จาก <http://siamensis.org/node>.

สำนักงานหอพรรณไม้. (2556). **คู่มือเลือกชนิดพรรณไม้เพื่อปลูกป่าป้องกันอุทกภัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สมจิต โยชะคง. (2540). **วัสดุพืชพรรณในการจัดภูมิทัศน์**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เอื้อมพร วิสมหมาย ศศิยา ศิริพานิช อลิศรา มีนะกนิษฐ และ ญัฐ พิษกรรม. (2556). **พรรณไม้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.